

УПЛЫЎ СУЧАСНЫХ ІНТЭРНЭТ-ТЭХНАЛОГІЙ НА ВЫКАРЫСТАННЕ І РАЗВІЦЦЁ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ СЯРОД МОЛАДЗІ

Кухаронок А.С., Маскалькова А.Ю.,

*Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі
г. Мінск, Рэспубліка Беларусь*

Пятрова Н.Я. – к.філал.н., дацэнт

Мэта навуковай працы – даследаваць уплыў інтэрнэт-тэхналогій на выкарыстанне і развіццё беларускай мовы сярод моладзі. У працы адлюстроўваюцца як станоўчыя аспекты ўздзеяння інтэрнэт-тэхналогій на захаванне і развіццё роднай мовы, так і магчымыя пагрозы, звязаныя з прысутнасцю моўнай канкурэнцыі і дамінаваннем замежных моў у сетцы.

У наш час усё большае значэнне набываюць інфармацыйныя тэхналогіі, мабільная сувязь, тэлебачанне. Вядучую ролю атрымлівае інтэрнэт, які з'яўляецца не толькі крыніцай інфармацыі, але і ўніверсальным асяроддзем для зносін, забаў і навучання. Колькасць карыстальнікаў гэтым сродкам павялічваецца з кожным днём. Інтэрнэт – гэта глабальная сетка, якая аб'ядноўвае прылады па ўсім свеце і дае карыстальнікам мноства магчымасцей: працаваць, вучыцца, весці бізнес і г. д. У нашы дні ад працаздольнасці гэтага сродку залежаць літаральна ўсе працэсы чалавечай жыццядзейнасці. Між іншым, беларуская мова ўваходзіць у два першыя працэнты моў, якія прысутнічаюць у сетцы, і гэта сведчыць пра яе сучаснасць і запатрабаванасць [1]. Мы лічым, што з павелічэннем доступу да сацыяльных сетак моладзь становіцца актыўным ўдзельнікам моўнага асяроддзя. Важна зразумець, як сучасныя тэхналогіі ўплываюць на выбар мовы зносін сярод маладога пакалення.

Звернем увагу, што сучасныя інтэрнэт-тэхналогіі маюць ключавую ролю ў жыцці моладзі, фарміруючы новыя спосабы зносін, атрымання інфармацыі і самавыяўлення. Сацыяльныя сеткі, такія як *Vkontakte*, *Instagram* і *TikTok*, а таксама месенджары (*WhatsApp*, *Telegram*) сталі асноўнымі платформамі для самавыяўлення маладых людзей. Там можна сустрэць інфармацыю на беларускай мове, якая прыцягвае ўвагу і спрыяе фармаванню моладзевай беларускамоўнай супольнасці. Юнакі і дзяўчаты звычайна выкарыстоўваюць беларускую мову ў крэатыўных фарматах, такіх як мемы, відэаролікі і графічныя дызайны. Платформы дазваляюць весці разнастайныя абмеркаванні па-беларуску на актуальную праблематыку, што спрыяе папулярызацыі беларускай мовы. Як адзначаюць даследчыкі, інтэрнэт стварае прынцыпова новае камунікатыўнае асяроддзе, так званае "ўнікальнае месца рэалізацыі мовы, якое не мае аналагаў у мінулым" [2, с. 206]. Можна сказаць, з'яўленне інтэрнэту ў нашым жыцці прывяло да стварэння не толькі сеткі культуры, але і "сеткавай мовы", што фактычна абслугоўвае новы сегмент сацыяльнай рэальнасці" [2, с. 199].

Развіццё анлайн-адукацыі адкрывае новыя магчымасці для вывучэння беларускай мовы. Платформы, якія прапануюць курсы, вэбінары і рэсурсы, могуць спрыяць папулярызацыі мовы сярод моладзі. Даступнасць матэрыялаў на беларускай мове дапамагае фарміраваць станоўчыя адносіны да яе. Агульнавядома, што на прасторах сусветнай сеткі можна знайсці шмат сайтаў, звязаных з нацыянальнай самасвядомасцю беларусаў. На гэтых рэсурсах можна даведацца пра Рэспубліку Беларусь як пра краіну са старажытнай гісторыяй, адметнай прыродай, багатай культурай і самабытнай мовай. Таксама ў сацыяльных сетках можна вельмі часта знайсці актыўныя групы і старонкі, якія прысвечаны розным аспектам беларускай культуры, гісторыі і мовы, дзе людзі абменьваюцца інфармацыяй, думкамі і практычным досведам. Арганізацыя і ўдзел у разнастайных інтэрнэт-акцыях, гульнях, апытаннях, анлайн-галасаваннях таксама дазваляе беларусам выказаць сваю пазіцыю ў вэб-прасторы і ўплываць на распаўсюджванне беларускай мовы.

Вядомы айчыны мовазнаўца спаслаўся на інфармацыю замежнага даследчыка аб распаўсюджванні моў свету ў інтэрнэт-прасторы, згодна з якой цяпер у інтэрнэце выкарыстоўваюцца толькі 3,6% жывых моў, астатнія ж 96,4% моў планеты для сусветнага

павуціння фактычна не існуюць. Адзначаецца, што "гэта надзвычай цікавы і паказальны факт, паколькі беларуская мова якраз адносіцца да групы моў, не самых распаўсюджаных у свеце, але ў інтэрнэце прадстаўлена настолькі шырока. Відавочна, што выкарыстанне мовы ў сусветнай павуціне абсалютна нікім не рэгламентавана, і калі беларуская мова там прысутнічае, значыць, яна рэальна запатрабаваная" [1].

Існуе верагоднасць, што ў грамадстве, дзе большасць носьбітаў беларускай мовы дажываюць час у вёсках ці пасяліліся на кніжных старонках у творах класікаў, а моладзь толькі пачынае цікавіцца ёю, з'явіцца магчымасць таго, што беларуская мова стане мёртвай ці Google-перакладчык будзе лічыцца эталонам беларускага маўлення. Пра гэта і пра іншыя рызыкі і праблемы, а таксама пра становішчы моманты ва ўплыве інфармацыйных тэхналогій на развіццё беларускай мовы вялася гутарка падчас круглага стала ў рэдакцыі газеты «Звязда».

У артыкуле Аляксандра Лукашанца, змешчаным у "Звяздзе" гаворыцца пра цікавую міжнародную канферэнцыю "Захаванне моў народаў свету і развіццё моўнай разнастайнасці ў кіберпросторы", якая прайшла ў Якуцку. У ёй удзельнічалі прадстаўнікі 63 краін з усіх кантынентаў. Асноўная ідэя гэтага надзвычай цікавага мерапрыемства – прысутнасць той ці іншай нацыянальнай мовы ў інтэрнэт-просторы. На думку вучоных, сёння гэта становіцца галоўным фактарам захавання мовы ў эпоху глабалізацыі і міжнароднай інтэграцыі. У даследаванні знакамітага лінгвіста Андрэа Карна "Лічбавая смерць моў", апублікаваным некалькі гадоў таму, сказана пра тое, што толькі чатыры адсоткі з усіх існых жывых моў у свеце прадстаўлены ў інтэрнэце. Гэтыя мовы ён дзеліць на тры групы: вельмі шырока прадстаўленыя, досыць шырока прадстаўленыя і вельмі мала прадстаўленыя. Беларуская мова адносіцца да другой групы. Гэта значыць, што беларускамоўнага кантэнту ў сеціве шмат і ён інтэнсіўна папаўняецца. Разам з тым, інтэрнэт-простора – гэта не толькі афіцыйныя парталы, але і блогі, прыватныя каналы, сацыяльныя сеткі. Гэта добра, што беларускамоўныя матэрыялы разнапланавыя, і мова сацыяльных сетак жывая і запатрабаваная. А. Лукашанец робіць выснову, што такі кантэнт павінен папаўняцца не толькі стыхійна, але і мэтанакіравана, каб гэта былі змястоўныя, інфарматыўныя тэксты і матэрыялы [3].

Аднак ёсць некаторыя праблемы, з якімі сутыкаецца беларуская мова ў інтэрнэце. Мы лічым, што, нягледзячы на актыўнае выкарыстанне мовы, яе ўжыванне часта абмяжоўваецца нефармальнымі зносінамі. Недахоп якаснага кантэнту на беларускай мове ў інтэрнэце таксама з'яўляецца праблемай. Моладзь аддае перавагу матэрыялам на больш папулярных мовах, што зніжае матывацыю да выкарыстання беларускай мовы. Сучасныя інтэрнэт-тэхналогіі могуць як умацоўваць, так і аслабляць моўную ідэнтычнасць. Маладое пакаленне можа адчуваць ціск з боку глабальнага кантэсту, што прыводзіць да зніжэння цікавасці да роднай мовы.

Такім чынам, сучасныя інтэрнэт-тэхналогіі аказваюць значны ўплыў на выкарыстанне і развіццё беларускай мовы сярод моладзі. Як важнейшы элемент культуры мова з'яўляецца неад'емным атрыбутам, які вызначае прыналежнасць чалавека да канкрэтнага народа, і такім чынам выступае як магутны фактар фарміравання нацыянальнай свядомасці [4]. Нягледзячы на такія праблемы, як стэрэатыпы і недахоп кантэнту, на нашу думку, назіраецца павелічэнне цікавасці да беларускай мовы ў лічбавай прасторы. Гэта стварае магчымасці для яе далейшага развіцця і папулярнага. Бессумненна, актыўны ўдзел моладзі ў стварэнні кантэнту і падтрымка дзяржаўных улад могуць садзейнічаць захаванню і развіццю беларускай мовы ў інтэрнэце.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Беларускі язык широко распространен в Интернете, значит, он востребован [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://belta.by/opinions/view/beloruskij-jazyk-shiroko-rasprostranen-v-internete-znachit-on-vostrebovan-2589/>. – Дата доступа: 11.11.2024.
2. Чахоўскі, Г. К. Інтэрнэт-маўленне як сродак камунікацыі / Г. К. Чахоўскі // Беларуская мова: тэрмін і вобраз : зборнік артыкулаў па матэрыялах навуковых чытанняў, прысвечаных памяці прафесара В. П. Красня, г. Мінск, 27 снежня 2017 г. / БДУ, Філалагічны фак., Каф. гісторыі беларускай мовы ; рэдкал.: М. І. Свістунова (адк. рэд.) [і інш.] ; пад агул. рэд. М. Р. Прыгодзіча. – Мінск : БДУ, 2018. – С.199-210.
3. Мова анлайн. Ці дапамагаюць нам новыя інфармацыйныя тэхналогіі гаварыць і пісаць па-беларуску? [Электронны ресурс]. – Режим доступа: <https://zviazda.by/be/news/20200218/1582042480-mova-anlayn-ci-dapamagauc-nam-povyya-infarmacyynyya-tehnalogii-gavaryc-i-pisac-pa-belarusku/>. – Дата доступа: 11.11.2024.
4. Беларуская фанетычная школа: пераемнасць і перспектывы [Электронны ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/belaruskaya-fanetychna-ya-shkola-peraemnasts-i-perspektyvy> – Дата доступа: 11.11.2024.